

Karakteristieke ensembles van bebouwing, groenstructuren, openbare en private ruimten in Gasselternijveen

In het navolgende is een beschrijving opgenomen van de karakteristieke ensembles van bebouwing, groenstructuren, openbare en private ruimten in Gasselternijveen.

Gasselternijveen is rond 1662 aangelegd als veenkolonie. Gasselternijveen is, net als de randveendorpen Gieterveen, Eexterveen en Spijkerboor, gelegen op de overgang van het Hunzedal naar de Veenkoloniën. Op een kaart, vervaardigd tussen 1819 en 1829, is de huidige Hoofdstraat met een kanaal, het Gasselternijveensche diep, zichtbaar. Op een kaart van 1905 is de vaart ofwel de Gasselternijveenschemond naar Stadskanaal zichtbaar. In de 19e eeuw was Gasselternijveen een thuishaven voor de binnen- en zeescheepvaart. Welvaart uit die tijd komt tot uitdrukking in de architectuur van woonhuizen en openbare gebouwen.

De oorspronkelijke ruimtelijke structuur van dit dorp bestaat uit lintbebouwing langs de Hoofdstraat en langs de Vaart. De lintbebouwing aan beide zijden van deze twee gedempte waterwegen vormen langgerekte stedenbouwkundige ruimten, waarbij vroeger het water het structurerende element was. Vanuit deze ruimten zijn op diverse plekken de zichtlijnen naar het veenkoloniale landschap nog goed waar te nemen. De oorspronkelijke langgerekte ruimtelijke structuren en de zichtlijnen naar het veenkoloniale landschap vormen mede de basis voor de positieve ruimtelijke belevingswaarde van het dorp.

In de nota welstandsbeleid Aa en Hunze zijn voor de dorpen algemene gebiedsbeschrijvingen en welstandscriteria op gebouwniveau aangegeven. Wat ontbreekt is een ruimtelijk kader waarin per dorp is vastgelegd: "het karakteristieke ruimtelijke beeld van gebouwen in hun omgeving". Het karakteristieke ruimtelijke beeld wordt bepaald door gebouwen in hun omgeving, met paden en wegen, bomen en ander groen, erfafscheidingen en (boeren)erven, dit alles als één harmonieus geheel.

Ter ondervanging van dit ontbrekend ruimtelijk kader is in de toelichting bij het bestemmingsplan Gasselternijveen de beschrijving opgenomen van de karakteristieke ensembles van bebouwing, groenstructuren, openbare en private ruimten in Gasselternijveen. Deze beschrijving vormt een basis voor ruimtelijke onderbouwingen bij nieuwe ontwikkelingen. De nota welstandsbeleid met de welstandgebieden met algemene gebiedsbeschrijvingen en welstandscriteria op gebouwniveau geven meer specifieke informatie.

In Gasselternijveen zijn vijf gebieden te onderscheiden waar de oorspronkelijke karakteristieken van dit cultuurhistorisch waardevolle dorp in relatie tot het omringende veenkoloniale landschap zijn af te lezen en die essentieel zijn voor de beleving van het dorp als geheel.

Deze gebieden zijn in beeld gebracht door middel van foto's. Van elk gebied zijn de positieve karakteristieken van de ensembles van bebouwing, groenstructuren, openbare en private ruimten beknopt weergegeven. De volgende gebieden zijn onderscheiden:

- 1 De Hoofdstraat ten noorden van de Ir WIC van Veelenweg (welstandsgebied randveendorp).
- 2 De Hoofdstraat ten zuiden van de Ir WIC van Veelenweg (welstandsgebied randveendorp).
- 3 De Vaart en de Havenkade/Baptistenkade (welstandsgebied randveendorp en veenkoloniaaldorp).
- 4 Gasselterweg en Burgemeester van Royenstraat (welstandsgebied niet planmatige uitbreiding).
- 5 Hunzedal en Oude Weer (welstandsgebied veenkoloniaal landschap).

**1 Gasselternijveen, de Hoofdstraat ten noorden van de Ir WIC van Veelenweg.
Welstandsgebied randveendorp. Foto's van karakteristieke ensembles van bebouwing,
groenstructuren, openbare en private ruimten.**

De Hoofdstraat is een cultuurhistorisch waardevol kanaaldorp / randveendorp met karakteristieke lintbebouwing en doorzichten naar het Hunzedal in het westen en het veenkoloniale landschap in het oosten.

Positieve karakteristieken

1. groenstructuur: diversiteit in plaatsing, grootte en soort van bomen in de tuinen en op de erven.
2. bermen: gras.
3. overgang openbaar privé: beuken hagen.
4. bebouwing: vrijstaand en individueel herkenbaar, afwisseling tussen kleine en grote bouwvolumes, afwisseling in afstand tussen de gebouwen onderling, lage gootlijnen, nokrichtingen merendeels loodrecht op de Hoofdstraat, westelijke bebouwing zeer dicht op de weg met licht verspringende voorgevelrooilijn, oostelijke bebouwing op grotere afstand tot de weg en grotere afstand tussen de gebouwen onderling.
5. lintbebouwing: doorzichten naar het landschap.

**2 Gasselternijveen, de Hoofdstraat ten zuiden van de Ir WIC van Veelenweg.
Welstandsgebied randveendorp. Foto's van karakteristieke ensembles van bebouwing,
groenstructuren, openbare en private ruimten.**

De Hoofdstraat is een cultuurhistorisch waardevol kanaaldorp / randveendorp met karakteristieke lintbebouwing en aan de zuidzijde doorzichten naar het Hunzedal in het westen en het veenkoloniale landschap in het oosten. Bij het kruispunt met de Vaart, het centrum van het dorp, is de bebouwing statiger en grootschaliger. Een voorbeeld is de voormalige burgemeesterswoning/scheepvaartmuseum.

Positieve karakteristieken

1. groenstructuur: dominante groenstructuur met bomen in de middenberm.
2. bermen: gras.
3. overgang openbaar privé: hagen.
4. bebouwing: vrijstaand en individueel herkenbaar, licht verspringende voorgevelrooilijn dicht op de weg, afwisseling tussen kleine en grote bouwvolumes, afwisseling in afstand tussen de gebouwen onderling, merendeels lage gootlijnen, nokrichtingen merendeels loodrecht op de Hoofdstraat.
5. lintbebouwing: aan de zuidzijde doorzichten naar het landschap in oostelijke en in westelijke richting.

3 De Vaart en de Havenkade/Baptistenkade. Welstandsgebied randveendorp en veenkoloniaaldorp. Foto's van karakteristieke ensembles van bebouwing, groenstructuren, openbare en private ruimten.

De oorspronkelijke structuur van de Vaart en de Havenkade/Baptistenkade bestond uit de haven en de vaart met aan de noord- en zuidzijde wegen. Hierlangs is lintbebouwing ontstaan. De oorspronkelijke openheid naar het landschap is aan de noordzijde en aan de zuidwest zijde afgesloten door bebouwing. Bij het kruispunt met de Hoofdstraat, het centrum van het dorp, is de bebouwing statiger en grootschaliger. Voorbeelden hiervan zijn het voormalige gemeentehuis en de kerk.

Positieve karakteristieken

1. groenstructuur: dominante groenstructuur met bomen in de middenberm.
2. bermen: gras.
3. overgang openbaar privé: hagen.
4. bebouwing: vrijstaand en individueel herkenbaar, verspringende voorgevelrooilijn, afwisseling tussen kleine en grote bouwvolumes, afwisseling in afstand tussen de gebouwen onderling, merendeels lage gootlijnen, nokrichtingen merendeels loodrecht op de Vaart en de Havenkade/Baptistenkade.
5. lintbebouwing: aan de zuidoost zijde doorzichten naar het landschap.

4 Gasselterweg en Burgemeester van Royenstraat. Welstandsgebied niet planmatige uitbreiding. Foto's van karakteristieke ensembles van bebouwing, groenstructuren, openbare en private ruimten.

Zowel de bebouwing als de beplanting is van het eind van de 19e en van de eerste helft van de 20ste eeuw. De bebouwing bestaat uit een aantal karakteristieke villa's aan een laan met bomen. De beplanting aan de westzijde bij de entree van het dorp bestaat uit bomen op gras, gelijkend op brinkachtige ruimten.

Positieve karakteristieken:

1. groenstructuur: dominante groenstructuren, zowel bij de laan als bij de brinkachtige ruimten, met bomen van de 1° grootte, hoofdzakelijk Eiken.
2. bermen: gras.
3. overgang openbaar privé: hagen.
4. bebouwing: vrijstaand en individueel herkenbaar, ruime voortuinen, afwisseling in afstand tussen de gebouwen onderling, merendeels lage gootlijnen, gevarieerde dakvormen.
5. Zichtlijnen vanaf de laan en de brinkachtige ruimten naar het Hunzedal en de Oude Weer.

5 Hunzedal en Oude Weer. Welstandsgebied Veenkoloniaal landschap. Foto's van het landschap bij de westelijke dorpsrand, de Hunze en de Oude Weer.

Gasselternijveen is aan de noord-, oost- en zuidzijde begrensd door bosstroken, de AVEBE en infrastructuur. Daarom is de oorspronkelijke openheid aan de westzijde nu bijzonder en waardevol.

Positieve karakteristieken

1. Aan de westzijde langs het Hunzedal heeft het oudste deel van het dorp, de lintbebouwing langs de Hoofdstraat, nog contact met het open landschap. Zowel aan de westzijde als aan de zuidoost zijde als aan de noordoost zijde van de Hoofdstraat bestaan nog veel zichtlijnen naar het open landschap.
2. De brinkachtige ruimten bij de westelijke entree van Gasselternijveen, tussen de Gasselterweg en de Ir WIC van Veelenweg, zijn een goed voorbeeld van landschappelijke inpassing. Onder de bomen door is vanuit het dorp zicht op het open landschap en vanuit het landschap is bebouwing minder dominant door het scherm van bomen.
3. De molen 'De Juffer' markeert in het open gebied de kruising tussen de Hunze en de wegen naar Gasselte.